

10 ASKELTA KESTÄVÄÄN TULEVAISUUTEEN

VILLE LÄHDE

1. Energiankulutuksen on laskettava lähitulevaisuudessa, jotta fossiilisten polttoaineiden vaihtoehdot tulevat mielekkäiksi.

2. Taloudellisen ajattelun ja talouspolitiikan keskeisiä poliittisia taustaoletuksia pitää muuttaa. Talousajattelulla luodaan vallitsevaa todellisuutta.

3. Poliitiikka ei voi olla alisteista taloudelle. Talouden ensisijaisuus nojasi oletukselle runsaudesta ja loputtomasta talouskasvusta.

4. Kuluttajakeskeinen politiikka ei riitä, sillä tärkeimmissä asioissa ihmiset ovat tarjonnan armoilla. Vähemmän kuluttamalla ei voi "äänestää lompakolleen".

5. Sopeutuminen maailmaan on kaiken politiikan edellytysten turvaamista. Kaikkea ei voi pelastaa. Siksi ympäristöliikkeiden on laitettava asioita tärkeysjärjestykseen.

6. Vauraimpien ihmisten kulutus tarkoittaa ongelmien ulkoistamista ja köyhempien tekemää näkymätöntä työtä. Näkymätön osa unohtuu, kun puhutaan vain köyhempien maiden kulutuksen kasvusta.

7. Tieteen ja inhimillisen luovuuden edellytysten turvaamisesta tulee yhä tärkeämpi yhteiskunnallinen kysymys.

8. Resurssien haalininen ei toimi. Olennaista on sellaisen äärimmäisen niukkuuden estäminen, joka murtaa sosiaalista koheesiota ja yhteiskuntien sopeutumiskykyä.

9. Aineellinen kasvu ja niukkuus eivät sovi yhteen. Niukkuuden maailmassa keskiluokka ei voi olla niin yltäkylläisen vauras kuin nykyään.

10. Eriarvoisuuden välttäminen ja torjuminen ovat tulevaisuuden politiikan ytimessä. Luopuminen on mahdollista, mutta eriarvoinen luopuminen synnyttää katkeruutta ja kaunaa.

Runsaudesta niukkuuteen

VILLE Lähteen uutiskirja *Niukkuuden maailmassa* pureutuu talouden ongelmiin: kulutus lisääntyy, mutta käyttökelpoista energiaa, ruokaa ja vettä on tarjolla yhä vähemmän. Ristiriidasta ponnistavat joko syvenevät erimielisyydet luonnonvarojen käytöstä tai uusi tapa ajatella luonnonvaroja ja taloutta.

Olemme siirtymässä runsauden ajasta niukkuuden aikaan. Niukkuuden maailmassa sekä uusiutumattomat että uusiutuvat resurssit ovat uhattuna.

Inhimillinen toiminta heikentää ympäristön kykyä toimia vakaiden olojen turvaajana ja hyödyllisten resurssien lähteenä sekä jätteiden nieluna.

NIUKKUUDEN ongelma ei ratkea ilman, että katsomme yksittäisiä ongelmia syvemmillä. Lähteen mukaan niukkuuden maailmassa tulee hylätä nykyisen aineellisen talouden "realiteetit". Esimerkiksi aineellisen kulutuksen kasvu muuttuu lähiaikoina energiataloudellisesti mahdottomaksi, koska käyttökelpoista energiaa ei riitä kaikkeen tarpeeseen.

Mitä enemmän ihmiset pyrkivät kasvattamaan kulutustaan, sitä haavoittuvaisemmiksi yhteiskunnat muuttuvat epäsuotuisille luonnonoloille.

Öljyn väheneminen ja ilmastomuutos kuljettavat ihmiskuntaa samaan suuntaan. Öljyn jälkeen ei voi olla nykyisen kaltaista kasvutaloutta, koska uuden energian hyötysuhde on alhaisempi kuin fossiilisesti tuotetun. Käytämme yhä enemmän energiaa saadaksemme lisää energiaa. Öljy-yhtiöt poraavat mustaa kul-

taa syvältä ja kalliisti ja tuhoavat samalla lähiympäristön luontoa.

Lisää fossiilisia polttoaineita ei voi polttaa ilmastomuutoksen vuoksi. Globaalin energiabudjetin pienentäminen näyttää välttämättömältä.

Lähde kysyy, miten kestävämpään talouden umpikujasta voi rakentaa monenlaisia polkuja. Kaikkia seurauksia emme voi tietää etukäteen, koska ihminen ei kontrolloi luonnonvoimia.

Runsauden maailmassa syntynyt talouskasvu ja jakopoliitiikan liitto on ajautumassa karille. Siinä pyrittiin kasvun maksimoimiseen ja talouskasvun "kakun" reiluun jakamiseen.

Lähteen mielestä politiikka joutuu sopeutumaan niukkuuden maailmaan uudella tavalla.

NIUKKUUDEN AJAN politiikka voi onnistua vain ajamalla kulutuksen vähentämistä ja eriarvoisuuden lievittämistä. Tällaista merkittävää poliittista suuntausta ei ole vielä luotu. Sitä ei voi äänestää, eikä sitä ajavaan puolueeseen tai liikkeeseen voi liittyä.

Kriisi koettelee inhimillisen elämän ja vapauden perusedellytyksiä. Pian jokainen poliittinen liike joutuu ottamaan kantaa niukkuuden maailmaan ja sen seurauksiin. Lähteen mukaan keskeisiä kysymyksiä ovat turvallisuus, eriarvoisuus ja sopeutumiskyky.

Tämän seurauksena niukkuus ei ole enää "vihreä" kysymys. Lähde huomauttaa, että kaikki-

en hyvien asioiden kokonaisuudella politisoiva ympäristöliike oli tietystä mielessä kasvun ja yltäkylläisyyden ajan lapsi. Vihreät yrittivät muistuttaa, että kaikkea ei tarvitse saada tai tehdä, vaikka siihen olisi varaa.

TARPEET OVAT hankala kritiikin perusta, koska tarpeiden tuotanto ja purkamisen on jatkuvaa. Tarpeet eivät ole vakaa käsite, Lähde väittää.

Niukkuus voi asettaa eri ryhmien kulutuksen ja tuotannon entistä selkeämmin vastakkain. Runsauden maailmassa niukkuudella hallitaan markkinahintoja.

Esimerkiksi kaivos- ja öljy-yhtiöt varaavat edelleen esiintymiä, joita ne panttaavat tulevaa tuotantoa varten pitääkseen hintoja korkealla.

Kirjassaan Lähde olisi voinut huomioida sen, että markkinataloudessa yritysten pitää myös tuottaa niukkuutta, jotta ne saavat tuotteilleen korkean hinnan.

LÄHTEEN MUKAAN ei ole aikarajaa, jonka jälkeen asioille ei enää tarvitse voida mitään. Tuhoa tai lopullista ympäristökriisiä ennustavalta fatalismilta puotaa pohja.

Voisimmeko ostaa reilummin, eli suunnata yhteiskunnan kehitystä kulutuspäätöksillä?

Lähde kyseenalaistaa kuluttajavalintojen tärkeyden ja korostaa yhteiskunnallista toimintaa kulutuksen ja tuotannon rakenteiden muutoksessa:

"Yksilö ei ole merkityksetön,

mutta yksilöä ei tule pelkistää siihen kuluttajarooliin, jossa hänen vaikutusvaltansa on pienimmillään ja vaikeimmin mobilisotavissa yhteistoiminnaksi."

Lähde perustelee uskottavasti, että fossiilisten varantojen ja loppumattomilta vaikuttavien luonnonvarojen varaan rakentunut yhteiskunta asettuu niukkuuden takia juuriaan myöten kyseenalaiseksi. Sen valossa moni tämänhetkinen poliittinen vääntö kuuluu jo menneeseen aikaan.

Esimerkiksi poliittinen oikeisto piti pitkään tuloeroja luovuutta, toimeliaisuutta ja hyvää tukevana voimana. Lähteen mielestä tällainen politiikka unohti sen, että ympäristö ylläpitää ihmisen elämää edellytyksiä ilmaiseksi.

NIUKKUUDEN MAAILMA kertoo aiheestaan rauhallisesti ja korotetun järkevasti. Lähteen kirjoitustyylillä on selkeä, eikä moralismista ole häivääkään.

Lähteen mukaan voimme rakentaa vuoro vaikutuksessa ympäristömme kanssa uusia luonto- ja ympäristösuhteita, vaikka emme koskaan tiedä, mihin sen seurauksena päädyimme.

Suhteiden luominen edellyttää työtä ja kokeiluja sekä inhimillisen kekseliäisyyden ja oppimisen suuntaamista uudelleen.

Ahdistavan niukkuuden pakopaitaa voi löysätä sekä tekemällä toisin että käymällä poliittisia kamppailuja.

OTTO BRUUN

Kirjoittaja on seurannut aktivistina & tutkijana luonnonvarakonflikteja Suomessa & Kaakkois-Aasiassa. Ville Lähde, *Niukkuuden maailmassa. niin & näin* -kirjat 2013.192 s.

Niukkuus ei ole enää "vihreä" kysymys